

Jakub Akonom

Akademia Katolicka w Warszawie, Polska
jakon299@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3959-9183

Recenzja: Helena Słotwińska, *Pedagogiczny wymiar życia sakramentalnego. Studium z pedagogiki religii*, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2019, ss. 317

Sakramenty w rozumieniu teologicznym stanowią pomost między Bogiem i człowiekiem, którego uświęcają; umożliwiają one budowanie Mistycznego Ciała Chrystusa. Ich podstawowe skutki to otrzymanie łaski, wzrost i umocnienie wiary. W tym miejscu należy także zauważyć, często pomijany, ich wychowawczy aspekt. Człowiek przystępując do sakramentów, wchodzi w pedagogię Boga, uczy się stawać lepszym i miłować bliźnich. Sakramentalne znamię uzdatnia ludzi do podejmowania życia w zgodzie z dziesięciorgiem przykazań i zamysłem Pana. Sakramenty stają się więc czynnikiem kształtującym i oddziaływującym na zachowania i poglądy człowieka. W dobie redefinicji kultury związanej z gwałtownym, oderwanym od chrześcijańskiej tożsamości cywilizacyjnym postępowaniem sakramenty mogą stanowić dla osoby ludzkiej stały punkt odniesienia, mogący realnie wpływać na wiarę oraz wynikające z niej życiowe decyzje.

Recenzowana pozycja ma charakter teoretyczno-badawczy i z uwagi na precyzyjne opracowanie materiału może uchodzić za wzorcową dla innych publikacji. Tematyka monografii ma zakres heterogeniczny, gdyż z powodu specyfiki omawianej problematyki dotyka ona teologii, zwłaszcza sakramentologii, oraz pedagogiki religii. Przyjęta przez autorkę metoda badawcza jest właściwa i adekwatna do celu pracy, pozwala bowiem szczegółowo przeanalizować wzajemne wpływy i zależności między wyżej przytoczonymi dziedzinami. Dokładna lektura pozwala na wniknięcie w obszernie ujęte wątki badawcze, przedstawione w wyczerpujący sposób.

Do zapoznania się z treścią książki zachęca już sam jej układ charakteryzujący się przejrzystością oraz dobrze zrealizowanym podziałem tematycznym. Publikację otwierają spis treści (s. 5–7) i bardzo obszerny wykaz skrótów (s. 9–15), którego ulokowanie na początku ułatwia dalszą lekturę. Następnie zamieszczono wstęp stanowiący odautorskie wprowadzenie w charakter monografii (s. 17–21). Główną część konstrukcji omawianej pozycji stanowią cztery szczegółowe rozdziały, podzielone z kolei na podrozdziały oraz wewnętrzne punkty (s. 23–284). Pracę wieńczy dość długie, choć bardzo przystępne zakończenie (s. 285–294). Ostatnim elementem monografii jest okazała bibliografia opracowana w sposób dokładny, uwzględniający rangę przytaczanych źródeł, mogąca stanowić przykład dla innych publikacji (s. 295–315).

Rozdział pierwszy wprowadza czytelnika w tematykę wzajemnych powiązań oraz różnic pomiędzy pedagogiką religii a teologią, stanowiąc tym samym tło dla dalszej analizy. W tej części pracy poruszono m.in. kwestię odpowiedzialności pedagogicznej teologii, wskazując na jej rys historyczny, specjalistyczny charakter dyscypliny w świecie nauki, a także jej stosunek do pedagogiki religii. Następnie autorka dokonała reorganizacji omawianych pojęć, podjęła bowiem zagadnienie pedagogiki religii oraz jej odpowiedzialności teologicznej. W dalszej części omówiono rys historyczny pedagogiki religii oraz ukazano ją jako dyscyplinę naukową, przedstawiono również jej służebność wobec teologii. Ostatnia część rozdziału została poświęcona stosunkowi pedagogiki religijnej wobec obrzędów, znaków i symboli religijnych, z uwzględnieniem ich podziału oraz wpływu na ludzką egzystencję. Autorka dochodzi w niej do konkluzji, że pedagogika religii jest dyscypliną otwartą na znaki, symbole i obrzędy.

Drugi rozdział analizuje pedagogię sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego. Na początku rozdziału zostaje podjęty wątek pedagogii chrztu świętego oraz jego biblijnych podstaw. Przeanalizowano ponadto rolę znaków, symboli oraz samych obrzędów związanych ze sprawowaniem tego sakramentu, jak i prawdy religijne z nich wynikające. W dalszej kolejności wskazano na pedagogię sakramentu bierzmowania, podobnie jak w przypadku chrztu odnosząc się do jego podstaw zawartych w Piśmie Świętym, a także związanych z nim znaków, symboli i faktycznych obrzędów oraz wynikających z nich prawd religijnych mających wpływ na pedagogikę religijną. W ostatniej części rozdziału scharakteryzowano pedagogię Eucharystii, opierając się na metodyce analizy zbieżnej z zastosowaną wobec dwóch wcześniejszych sakramentów.

Rozdział trzeci dotyka tematyki pedagogii sakramentów uzdrowienia. Na początku podjęto wątek pedagogii sakramentu pokuty i pojednania. Autorka przedstawiła jego biblijne podłoże, nawiązała także do symboli, znaków i obrzędów związanych z powyższym sakramentem. Kolejno podjęto aspekt

prawd religijnych wypływających z sakramentu pokuty i pojednania. W dalszej kolejności, zgodnie z przyjętym wyżej schematem, przedstawiono analizę pedagogii sakramentu namaszczenia chorych. Według Heleny Słotwińskiej oba przedstawione w rozdziale sakramenty przynoszą nie tylko ulgę duchową, ale także związaną z nią ulgę psychiczną i poprawiają samopoczucie człowieka, co może świadczyć o ciekawym i niecodziennym myśleniu autorki, którego nie można zamknąć w ścisłych, schematycznych ramach.

Czwarty rozdział monografii charakteryzuje pedagogię sakramentów w służbie Komunii. Na początku rozdziału zostaje przedstawiona teologia sakramentu kapłaństwa, jej umocowanie w Piśmie Świętym, powiązane znaki, symbole i obrzędy aktu święceń oraz wynikające z nich prawdy religijne. W drugiej części rozdziału w tym samym kluczu przedstawiono sakrament małżeństwa. Należy podkreślić, że rozdział ten ma szczególne znaczenie dla podejmowania praktyki pastoralnej związanej z przygotowaniem do sakramentów realizowanych przez całe życie, może więc stanowić materiał pomocniczy dla odpowiedzialnych za procesy formacyjne nupturientów i alumnów.

Dodatni wpływ na jakość całej pracy mogłoby mieć zastosowanie spisu treści oraz abstraktu w języku angielskim, stanowiącym dzisiaj naturalną płaszczyznę wymiany myśli badaczy i naukowców. Zainteresowani czytelnicy z zagranicy mają obecnie utrudnioną możliwość skorzystania z cennego dorobku naukowego zamkniętego w omawianej pozycji.

Podjmując próbę całościowego podsumowania recenzowanej książki, należy zaznaczyć, że jej wydanie drukiem to odpowiedź na lukę istniejącą w polskiej literaturze przedmiotu. Monografia poprzez swój obszerny zakres i połączenie dziedzin stanowi istotne źródło wiedzy i pomimo powyższej technicznej uwagi należy uznać ją za wzorcową. Na szczególne wyróżnienie zasługuje jako przedstawionego materiału merytorycznego, mogącego służyć nie tylko jako źródło dla pracy badawczej kolejnych pokoleń, ale także fundamentalny materiał homiletyczny i podręcznik duszpasterski. Język pozycji umożliwia zapoznanie się z nią także osobom bez przynależności akademickiej, tym samym pełni ona funkcję upowszechniającą teologię i pedagogikę religii.